

La pràctica reflexiva, una instància per a la formació pràctica

Salvador Vidal Raméntol

Àngels Domingo i Maria Victòria Gómez. *La Práctica Reflexiva. Bases, modelos e instrumentos*. Madrid: Narcea, 2014.

La formació permanent és una necessitat, hem de ser tots conscients que el món avança i els formadors no podem quedar enrere. Actualment més que una educació memorística cal una educació reflexiva. De fet, Sòcrates ja recomanava el diàleg per fomentar la reflexió. A partir de la nostra experiència, amb un bon treball d'equip i temps per desenvolupar un pensament crític, podem millorar la nostra tasca docent.

Aquest llibre, orientat a la pràctica, es dirigeix a aquells docents, formadors, pedagogs, professionals de l'educació i responsables d'institucions educatives, interessats a potenciar el desenvolupament professional mitjançant metodologies basades en la reflexió. Aquesta novetat editorial ofereix als lectors una base conceptual sòlida sobre què és exactament la pràctica reflexiva i l'aprenentatge reflexiu i analitza el potencial didàctic que té la pròpia experiència per al desenvolupament personal i institucional. I quina és la finalitat principal del llibre? Ensenyar a educadors i formadors a convertir la reflexió ocasional en reflexió metodològica de manera que reverteixi en la millora pràctica. Es tracta, sens dubte, d'una proposta formativa innovadora que aconsegueix una articulació profunda del coneixement teòric i el coneixement pràctic.

L'obra presenta, en les seves pàgines, una acurada selecció del coneixement

teòric i pràctic de la pràctica reflexiva i, sense esgotar la temàtica, es proposa contribuir al desenvolupament de docents reflexius que aprenen de la seva pròpia pràctica. Les autores, que acumulen una extensa experiència docent, posen a disposició del professorat les investigacions sobre la reflexivitat així com l'experimentació de la pràctica reflexiva que han dut a terme personalment en diversos contextos de formació docent a Europa i Amèrica. La seva dedicació a nombrosos projectes innovadors de capacitació, formació i desenvolupament docent, i de formació de formadors les ha impulsat a aplicar diferents metodologies basades en la reflexió.

Els primers capítols del llibre exposen la necessitat de promoure el desenvolupament professional del docent així com els trets competencials que requereix aquesta professió al segle XXI (cap. I). Així mateix els capítols II, III, IV i V faciliten al lector les bases conceptuals de la pràctica reflexiva amb l'objectiu de facilitar un coneixement científic de la noció i de la seva consistència com a metodologia formativa.

En segon lloc, en el capítol VI, les autores, després d'aproximar el lector a les propostes i models reflexius del segle XX, presenten els seus propis models actuals (2008-2013) plenament formalitzats i alhora experimentats en fòrums avançats de desenvolupament docent els quals

han estat valorats positivament pels participants que els han emprat per millorar la seva pràctica docent.

Finalment, les autores destinen la tercera part del llibre a presentar una valuosa selecció d'instruments i eines per al desenvolupament de la reflexivitat docent en contextos formatius o d'aprenentatge professional. Es tracta d'un instrumental inèdit però ben experimentat i que ha mostrat la seva efectivitat mitjançant investigacions avaluatives. Els instruments més senzills serveixen per despertar la reflexivitat docent i altres més elaborats per desenvolupar la competència reflexiva del docent davant de situacions reals de la professió. Cada capítol conclou amb una proposta de desenvolupament reflexiu que convida el lector a transferir a la seva pràctica docent alguns continguts del capítol.

El llibre, amb les seves suggeridores propostes formatives, models i instruments pràctics, ensenya com emprendre i guiar la pràctica reflexiva individual, grupal i institucional. El repositori formatiu que les autores presenten ha estat experimentat amb èxit en diferents països amb docents de les diferents etapes i nivells educatius. També s'han aplicat a altres col·lectius ja que la pràctica reflexiva metodològica és vàlida, igualment, per altres professionals. El material admet variacions en la formalització en funció del context de l'estil personal de cada docent o formador.

Les autores són creadores i impulsores de la *Plataforma Internacional Pràctica Reflexiva* que reuneix experts en metodologies formatives basades en la reflexió, de 52 països diferents. En suma, aquesta *Pràctica reflexiva*, amb les seves bases, models i instruments, constitueix un referent obligat per a la innovació en desenvolupament docent i per impulsar

la formació pràctica en la universitat mitjançant l'orientació reflexiva del currículum així com des del *pràcticum* o pràctiques universitàries.

Abans de cloure aquesta recensió voldria donar a conèixer el perfil i trajectòria de les autores d'aquesta obra. D'una banda, podem dir que Àngels Domingo Roget (adomingor@gmail.com) és llicenciada en Ciències de l'Educació per la Universitat de Barcelona i doctora en Pedagogia per la Universitat Internacional de Catalunya (Espanya). Treballa com a docent, investigadora i consultora en diverses universitats d'Europa i Amèrica. És experta en aprenentatge reflexiu, desenvolupament docent i pràctica reflexiva. Lidera la *Plataforma Internacional Pràctica Reflexiva*, que investiga, difon i aplica metodologies formatives basades en la reflexió. És autora de llibres, publicacions científiques i articles d'innovació educativa.

Al seu torn, M. Victòria Gómez Serés (viquigomezseres@gmail.com) és llicenciada en Ciències de l'Educació, mestra i doctora en Pedagogia. Està dedicada a la docència i la investigació educativa. Experta en competències i metodologies docents, imparteix cursos, tallers i seminaris per a docents en formació sobre les competències docents i en especial la competència reflexiva. És impulsora de la *Plataforma Internacional Pràctica Reflexiva*. També és vocal del Col·legi de Pedagogues de Catalunya (COPEC). Des d'aquí, doncs, només ens resta encoratjar-les a continuar per aquesta línia de treball que han encetat i que ha de reportar grans beneficis a l'educació del país.